

Kunnskapsdepartementet

NB! Dokumentet sendes kun elektronisk

Vår ref.:
14/2044- 2- MLO

Deres ref.:
14/4955-

Dato:
19.12.2014

Hørings svar - Forslag til endringer i opplæringsloven og privatskoleloven vedrørende RLE-faget

Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) viser til høringssaken *Forslag til endringer i opplæringsloven og privatskoleloven – Krav om relevant kompetanse i undervisningsfag m.m.* Vi har behandlet høringen som tre deler:
Del 1: Krav om relevant kompetanse i undervisningsfag for alle lærere.
Del 2: Avklaring av hvem som har rett til å ta avgjørelser på barnets vegne når barneverntjenesten har overtatt omsorgen for barnet.
Del 3: Endringer i RLE-faget.

Vårt høringssvar gjelder del 2 og 3.

LDOs rolle

LDO arbeider for likestilling og mot diskriminering på grunnlag av alder, etnisitet, funksjonsevne, kjønn, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, religion og seksuell orientering. Ombudet håndhever diskrimineringslovgivningen i Norge, fører tilsyn med FN-konvensjoner, gir veiledning til virksomheter og enkeltpersoner og er en pådriver for økt likestilling.

Vi fører tilsyn med at norsk rett og forvaltningspraksis er i samsvar med forpliktelsene Norge har etter disse tre konvensjonene:

- FN-konvensjonen for rettigheter til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD).
- FNs kvinnekonvensjon (CEDAW).
- FNs rasediskrimineringskonvensjon (CERD).

LDOs utgangspunkt

Diskrimineringslovene forbyr diskriminering og pålegger alle offentlige myndigheter å arbeide aktivt, planmessig og målrettet for å fremme likestilling. Lovforarbeidene utdyper at offentlige myndigheter skal gjennomføre konkrete tiltak, se til at hensynet til likestilling integreres i all offentlig virksomhet, og at regelverk og forvaltningsvedtak er i samsvar med formålet i diskrimineringslovene. (Ot. Prp. nr. 44 (2007-2008), side 210). I diskrimineringsloven om etnisitet knyttes denne plikten til det å fremme likestilling uavhengig av etnisitet, religion eller livssyn (§ 13). Dette er relevant for del 2 og 3 i høringen.

I henhold til CERD skal staten fremme forståelse, toleranse og vennskap mellom etniske grupper særlig når det gjelder undervisning, utdanning, kultur og opplysning (art. 7). Dette er relevant for del 3 av høringen.

LDO viser ellers til den statlige utredningsinstruksen som pålegger departementet å utrede vesentlige konsekvenser av reformer og tiltak. En utredning av likestillingsmessige konsekvenser hadde vært relevant for denne høringens del 2 og 3. LDO mener at det er kritikkverdig at en slik utredning ikke er foretatt.

Merknader til del 2

LDO tar her ikke stilling til hvilke avgjørelser som bør tas av barnevernet og hvilke som bør tas av foresatte etter en omsorgsovertakelse. Vi vil imidlertid påpeke viktigheten av at foresatte og barna får en ikke-diskriminerende og likeverdig tjeneste. Det vil si at man forsikrer seg om at de får den informasjonen de trenger og har krav på til rett tid og på en tilgjengelig og forståelig måte, og at brukermedvirkningen er tilpasset den enkeltes forutsetninger.

LDO er spørrende til at departementet blant annet begrunner endringsforslagene med at det er tidkrevende å gi informasjon til foresatte der barnevernet har overtatt omsorgen for barna. At noe er tidkrevende fremstår ikke som en saklig grunn til å frata foresatte beslutningsmyndighet i saker som gjelder deres barn. Departementet bør se på hvordan skolene kan tilføres ressurser som gjør det mulig å nå ut til disse foreldrene tidnok uten at det går utover oppfyllelsen av barnets rettigheter. Høringen kan også forstås slik at skolen generelt ikke har tid til å nå ut til foresatte som har behov for mer tilpasset informasjon. F. eks. foresatte med funksjonsnedsettelse, foresatte som ikke kan norsk eller er analfabeter. I så fall er dette en diskrimineringsrisiko i

skolen som det er viktig at departementet ser nærmere på.

Merknader til del 3

Det er foreslått to endringer: Å endre navnet på faget til KRLE, og å innføre et krav om at om lag halvparten av undervisningstiden i faget skal brukes til kristendomskunnskap. Dette begrunnes med at kristendommen har en sterk historisk plass i Norge, og at kristendomskunnskap derfor må vies mer tid og oppmerksomhet i undervisningen.

Det har vært en utvikling i skolen når det gjelder emnene som inngår i dagens RLE-fag som en følge av dommen av 2007 i den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD), økende religiøs pluralisme i Norge, økende sekularisering og avviklingen av statskirken. LDO ser derfor på de foreslåtte endringene i RLE-faget som en uheldig reversering av en utvikling i skolen som samsvarer med samfunnsutviklingen og rettighetsforståelsen.

LDO er selvsagt ikke uenig i at kristendom har spilt en viktig rolle i norsk historie og i den norske historiske kulturarven, men vi mener at kunnskap om dette fortrinnsvis hører hjemme i andre fag som historie og samfunnsfag. På samme måte bør disse andre fagene ta opp hvordan islam, jødedom, humanisme og andre religioner og livssyn har preget europeisk og norsk historie og kultur. Og hvordan ulike religioner og livssyn preger dagens norske samfunn og kultur.

RLE-faget er et lite fag der kristendom allerede vies mye tid og oppmerksomhet gjennom flere kompetansemål som innebærer mer undervisningstid enn de andre emnene. Med endringen vil skolen vie mindre tid og oppmerksomhet til de andre emnene som hver for seg er store: jødedom, islam, hinduisme, buddhisme, livssyn, filosofi og etikk. Vi er spørrende til om det er forsvarlig og forenlig med læreplanen i faget som blant annet har som formål å bidra til evne til dialog mellom mennesker med ulik oppfatning av tros- og livssynsspørsmål. For å fremme en slik dialog må man ha en viss kunnskap om de ulike tros- og livssynsretningene.

Skolen spiller en viktig rolle som holdningsskaper i samfunnet. LDO viser til undersøkelser om rasisme og diskriminering i Europa og Norge, blant annet mot jøder og muslimer¹. Gjennom RLE-faget kan elever få kunnskaper om de

¹ For eksempel disse to rapportene:

http://www.hlsenteret.no/aktuelt/2012/HL_Rapport_2012_web.pdf

ulike religionene som kan gi dem økt forståelse og respekt for hverandre i tråd med CERDs art. 7. Kvantiteten som vies de enkelte delene i faget betyr noe i den sammenheng. Skolen bør bestrebe seg på å fremstille alle religioner og livssyn som likeverdige.

Fritak

Uavhengig av om de foreslåtte endringene gjennomføres eller ikke, forventer LDO at fritaksretten praktiseres på en ikke-diskriminerende og likeverdig måte, og at det tas hensyn til føringene i EMD-dommen av 2007. Alle foresatte må få informasjon om innholdet i undervisningen tidnok og på en tilgjengelig og forståelig måte slik at de kan gjøre reelle valg for sine barn. Foresatte må kunne søke om fritak for sine barn uten å oppgi egen tro eller livssyn, og slik at foreldrene har en reell mulighet til å fritta barna fra KRLE-undervisning eller aktiviteter i skolen som de opplever som forkynnende. Alternativ undervisning må være likeverdig både når det gjelder innhold og form.

Konklusjon del 3:

LDO støtter ikke forslaget om å endre RLE-faget til KRLE.

LDO støtter ikke forslaget om å innføre et krav om at om lag halvparten av undervisningstiden i faget skal brukes til kristendomskunnskap.

Vennlig hilsen

Guri Hestflått Gabrielsen
avdelingsleder

Mariette Lobo
seniorrådgiver

<http://www.amnesty.org/en/library/info/EUR01/001/2012/en>